

Bir buçuk ay evvel elinize geçecek şekilde hazırlanmış bulunan mecmuamız, bütün meslektaşlarımızın merakla takip ettiği bazı hususları da kendilerine ulaştırabilmemiz için neşredilmemiş ve bu güne kadar bekletilmiş bulunmaktadır.

Meslekî davalara karşı çok yakın ve kıymetli ilgilerini bize yazdıkları mektuplarla açık bir şekilde göstermiş olan meslektaşlarımıza ayrı ayrı cevap vermek imkânından mahrum olduğumuz için özür dileriz.

(Merkez Heyeti çalışmaları) mevzulu yazıya bir ek olabilecek ve hadiselerin inkişafı ile meydana gelen aktüel olayları izah edici aşağıdaki yazımız için vukua gelen gecikmeden dolayı da mazur görülmemizi saygı ile rica ederiz.

I

Ceşitli Konularımız:

29 Ağustos tarihinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına yaptığımız ziyaret sırasında 27. 8. 1960 gün ve 2127 sayı ile taktim ettiğimiz yazımızda belirttiğimiz hususlar:

- 1 — İşçi Sigortaları,
- 2 — Muvazaalı Eczaneler,
- 3 — Majistral tarife,
- 4 — 1216 sayılı kararname,
- 5 — Eczanelerde kullanılan ham maddeler,
- 6 — Yabancı sermaye ile kurulan müesseselerin imâl ettikleri müstahzarların üzerlerine imâl yerlerinin yazılı olarak belirtilmesi hususu,
- 7 — Yabancı sermayeli müesseselerin tutumu karşısında yerli ilâç sanayii'nin durumu,
- 8 — Memleket ihtiyacı nispetinde Eczacı yetiştirmek için esaslı tedbirler,
- 9 — Ecza dolapları,
- 10 — Kalfalar,

Mevzular şifahen de arz ve izah edilmiş 27 Mayısla beraber (İhkakı Hak) devrinin açılmış olduğu, bu sebeple (İntakı Hak) yoluna gidildiği, yıllardanberi bir takım politik sebeplerle üzerinde münakaşa edilmez mesleki haklarımızın etrafa adeta saçıldığı, içinde yaşadığımız adil devre inançla bu hakların iade edileceğinden emin bulunduğu belirtilmiş bütün mevzuların tetkiki ile gereğinin yapılacağı vadi alınmıştır.

Sağlık hizmetlerinin sosyalize edilmesi sırasında Eczanelerin de satın alınması tasavvuru bu görüşmeler arasında öğrenilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda zikredilen bu mevzuların ele alınması için henüz sıra gelmediği anlaşılmaktadır. Hattâ bazıları hakkında temamiyle aksi bir istikamet takip edildiği aşağıdaki kısımlarda görülecektir.

II

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi kanunu:

Sağlık hizmetlerinin sosyalize edileceği hususunda Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ilgilileriyle yapılan temas ve günlük gazetelerde çıkan haberler üzerine derhal harekete geçilerek bu hususu tatbik eden memleketler Eczacılık teşekkülünden bilgi istenilmiştir.

Bu millî dâvada kendisine düşen vatani vazifeyi bihakkın yapmak azminde bulunan meslek camiamızın asil temayüllerine tercüman olabilmek için mücehhez olmak lüzumu muharrik kuvvetimiz olmuştur.

İşe, sosyalizasyonun hemen hemen ilk tatbikatçısı olan İsveç'ten başlanmıştır.

İsveç Meslek teşekkülünden getirttiğimiz 21 sahifelik yazı tercüme edilmiştir.

İsveçteki tatbikatının tarihçesinden başlayarak bütün safahatını toplamış bulunan bu yazı elimize 12. Eylül günü geçmiş, aynı günlerde de, Sağlık Bakanlığında 16 Eylül günü toplanacak (Sağlık Hizmetlerini sosyalleştirme İstişâri Komisyonu)na bir mümessil gönderilmesini amir telgraf alınmıştır.

Bir kaç kısma bölünerek tercüme ettirilen yazı 15 Eylül akşamı Ankaraya hareket eden mümessillere yetiştirilmiş ve muhtelif parçalar ancak uçakta birleştirilebilmiştir.

Diğer taraftan 2 nci Bölge Ankara Eczacı Odasına, Merkez Heyeti mümessillerinin hareketi telgraflanarak toplu bir halde bulunmaları ve İnzari bir toplantı lüzumu bildirilmiş, gece 22,30 da Ankaraya varan mümessillerle 2.30 a kadar yapılan müşterek toplantıda, mevzu hakkında müdavelei efkârda bulunmuş, Meslektaşlarımızın bu millî dâvaya olan bağlılıkları bir kerre daha tebaruz ettirilerek sağlık hizmetleri sosyalizasyonunun mesleğimize en iyi tatbik şekli üzerinde ittifakla karara varılmıştır.

Ertesi 16 Eylül günü Ankara Odasından kıymetli arkadaşımız Şahap Dizdärer'in de iltihakı ile Bakanlığa gidilmiş, böyle büyük bir dâvanın bir tek mümessilin omuzlarına yüklenemeyeceği haklı ve mucip sebebiyle komisyona 3 mümessil ile katılmamız rica edilmiş ve gösterilen samimi anlayış üzerine Prof. S. Tandal, Ecz. D. Özbay, ve Ecz. Ş. Dizdärer'den müteşekkil 3 kişilik temsil heyetimiz komisyon çalışmalarına katılmıştır.

Komisyon, Bakanlık ilgilileriyle İstanbul, Ankara ve İzmir Tıp Fakülteleri temsilcileri, değerli Tıp otoriteleri, Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi temsilcileri, bazı tabip odaları temsilcileri, bâzı vilâyet sağlık müdürleri ve Türk Eczacıları Birliği temsilcilerinden tereküp etmiştir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Sayın Prof. Dr. Ragıp Öner'in Başkanlığında ve mevzu'u izah eden veciz bir konuşması ile açılan çalışmalar 16 ve 17 Eylül günleri devam etmiştir.

Konuşmayı müteakip Bakanlık tasarısı, yedi sahifelik Bakanlık mütalâası ve sair vesaik üyelere dağıtılmış, tasarı okunarak müzakeresine geçilmiştir.

O gün elimize geçmiş olan tasarıdan ve daha evvel hususî surette elde etmiş bulunduğumuz Bakanlık mütalâasından, Bakanlık ilgilileri ile yaptığımız hususî temaslardan edindiğimiz intibaa göre sosyalizasyon bahsinde mesleğimizle ilgili noktaları şu suretle hülâsa edebiliriz:

- 1 — Eczanelerin satın alınıp Eczacıların maaş ve primle istihdam edileceği,
- 2 — Tasarının 14 ve 15 nci maddelerine göre serbest eczacılığın tamamen ortadan kalkacağı, hem sigortalılara ve hem de serbest hekimlerin tedavi edecekleri hastalara teşkilâtın ve Sağlık Bakanlığının idare edeceği eczanelerde ilâç satılacağı, (1)

(I) — Tasarıdaki 14 ve 15 nci maddeler aynen aşağıdadır:

Madde: 14 — Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde hastaların muhtaç olduğu ilâç ve tedavi vasıtaları Sağlık teşkilâtı ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından işletilen eczaneler tarafından temin edilir. Bu eczané ve teşekküller serbest meslek icra eden hekimlerin muayene ve tedavi ettikleri hastalara da ilâç satarlar.

Madde: 15 — Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri gören teşekküller tarafından parasız olarak verilebilecek ilâç ve tedavi vasıtalarının listeleri her yılın ilk ayında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından ilgililere duyurulur. Liste harici ilâç ve tedavi araçları bedeli hastalar tarafından ödenmek suretiyle alınır.

3 — Bakanlık mütalâasında mesleğimize hiç yer verilmemiş olduğu ve Eczacılıktan (ilâç tevzi'i) şeklinde bahs edilmiş bulunduğu, görülmektedir.

Tasarı teklifinde sosyalizasyonun bölge bölge tatbik edilmek üzere 10 senede bütün memleketi şumülüne alacağı anlaşılmaktadır.

Komisyon çalışmalarında bütün konuşmalar teyp'e alınmıştır. Bilâhare teksir edilerek iki nüshası da heyetimize gönderilmiş olan tutanakta Mesleğimiz hakkında konuşan bazı hatiplerin ifadeleri ile yazılı olarak verilen temenniler aşağıya sıralanmıştır.

Dr. Tefvik Alan'm 13. Maddelik yazılı temennisinin 9. uncu maddesi aynen şöyledir:

"Mevcut eczaneler Halk Sağlığı hizmetlerinde vazifelerine devam etmeli, eczane bulunmayan yerlerde koruyucu sağlık hizmetlerinde kullanılacak ilâç ve vasıtaları Sağlık Bakanlığınca ele alınmalı (Tutanak Sahife: 11)

Erzurumdan Dr. Zeki Başar konuşmaları sonunda aynen şu ifadede bulunmuştur:

"j — Sosyalleştirme mevzu'unda hususî eczanelerin ilk plânda kaldırılmasında isabet görmüyorum (tutanak sahife: 16).

Öğleden evvelki toplantıda eczacılık mevzu'una temas eden başka hatip olmamış, söz sırası geldiğinde Türk Eczacıları Birliği temsil heyeti başkanı Prof. S. Tandal tarafından aşağıdaki konuşma yapılmıştır:

Türk Eczacıları Birliği adına Merkez Heyeti reisi olarak bir kaç noktaya temas etmek isterim. Sağlık hizmetleri dâvasını Türk Eczacıları muhakkak ki kendilerine düşen vazifeyi yatırımları ile, elemanları ile, hattâ büyük borçlarla kurmuş oldukları fabrikaları ile destekliyecek ve bu millî dâvada muhakkak ki kendilerine düşen vazifeyi yapacaktır.

Sağlık hizmetlerinin sosyalize edilmesi hususunda hiç bir diyeceğimiz yoktur ve Türk Eczacıları Birliği adına burada bunu Memlekete büyük bir hizmet olarak karşıladığımızı arz etmek isterim. Yalnız tatbikat bakımından bazı hususları burada heyetinize arz etmeği faideden hali bulmuyorum.

Hazırlanan tasarının madde madde görüşülmesi sırasında maddelere geçmek üzere o kısma burada temas etmiyeceğim. Yalnız sağlık hizmetleri içinde eczacılığın vazifesi, mevki'inin ehemmiyeti, hem hazırlanmış olan tasarıda ve hem de daha evvel elimize geçmiş olan Bakanlık mütalâasında çok kapalı, hattâ kelime mazur görülsün, ihmal edilmiş, hiç temas edilmemiş olduğuna işaret etmek isterim.

Mütalâada (Eczacı) kelimesi ödenekler bahsinde yalnız bir def'a geçmektedir. Tıp müntesiplerinin huzurunda şunu sormak isterim ki Eczacılık, Sağlık hizmetleri arasında bir fonksiyona malikmidir?,, değilmidir?... Eğer eczacılığın böyle bir fonksiyonu varsa ona ayrı bir yer, ayrı bir kıymet vermek muhakkak ki şarttır. Yoksa bizler nihayet hayatımızı her sahada kazanabilen insanlarız. Bu meslekten çekilir başka tarafa geçebiliriz.

Sağlık davaları münakaşa edilirken şunu tebaruz ettireyim, ki bizlere düşen vazifeleri fazlasiyle yapmağa çalıştığımızı kani'iz. Eczane hayatımızda günde 12 saat çalışırız, gece nöbet tutarız, bu hususları bilirsiniz tekrar etmiyeyim. Bunlar bir Memleket davası, bir amme hizmetidir diye yapılır durur. Fakat şu yapılaş sırasında - Kralın hakkını krala vermek kabilinden - eczacının hakkını da eczacıya vermek lâzım olduğuna kani'im. Bu noktayı bilhassa tebarüz ettirmek isterim.

Bakanlık mütalâasında aynen şöyle denilmektedir:

(Serbest hekimliğin men'i antidemokratiktir ve insan haklarına aykırıdır ilâh...) şimdi şuradaki (serbest hekimlik) kelimeleri yerine (serbest eczacılık) kelimelerini koyarsak cümlemin alacağı şekle nazarı dikkatinizi celp ederim.

Teklif edilen tasarının 14 üncü maddesine göre Devlet ticaret yapmağa başlıyor ve biraz evvel hekimler için antidemokratik olduğu Bakanlık mütalâasında ifade edilen hüküm eczacı için varid görülüyor. Eczacıyı serbest eczacılıktan men ediyor.

15 nci maddede bir kısım ilâçların sigortalılara dahi para ile satılacağı ve serbest hekimlerin reçetelerinin de para mukabilinde bu Devlet Eczanelerinden temin edileceği anlaşılıyor. Bu madde ile de Eczacının serbest sanat icrası hakkı, antidemokratik olduğu ve insan haklarına aykırı bulunduğu halde elinden alınıyor. Bu noktayı yüksek huzurunuzla bilhassa arz etmek isterim.

Biraz evvel Türk Tabipleri Birliği mümessili arkadaşımızın da beyan ettikleri gibi böyle bir tasarı hazırlanırken bu Memlekette Kanuni teşekkül olarak bir Türk Eczacıları Birliğinin de mevcut olduğunu hatırlamak ve hiç olmazsa bir mütalâa almak lüzumuna işaret etmek isterim.

Bu arada sözüme nihayet vermeden, hemen birkaç gün evvel elimize geçmiş olan İsveg'in sosyalizasyon tatbikatını gösterir plânda eczacılık mevzu'unun ne suretle idare edildiğini arz etmek isterim.

Memleketimiz için de çok uygun ve kabili tatbik olduğu kanaatiyle bir nüshasını Bakanlığa takdim edeceğim.

Bu tatbikat plânına göre Eczaneler tamamiyle serbesttir. Bu serbest eczaneler Memleketimizde tasavvur edilen tatbik şekliyle aynen yürüye-tilirler.

Serbest eczaneler, hem serbest hekimlerin vereceği reçeteleri cevap-andırarak, hem de sigortalılara ilaç verecektir.

Sigorta reçeteleri orada da iki türdür. Bir kısmı tamamiyle be-lersiz olarak verilmektedir. Reçeteler alınır ve bedeli sigortadan tahsil edilir. Bir kısım ilaçların nisf bedeli hasta tarafından ödenmekte ve Ec-zacı diğer yarısını yine sigortadan tahsil etmektedir.

15 nci maddenin ifadesinden, İsveçte ki tatbikat hakkında Bakanlı-ğın bilgiye sahip bulunduğu anlaşılmaktadır.

Türk Tabipleri Birliğinin belirttiği gibi ilâci devletleştirmek ve ecza-neyi kendi haline bırakmak suretiyle bu işin tatbikatı çok kolaylaşacaktır.

Kısa bir hesaplama Türkiye'de bin küsur eczane vardır. Yüz bin lira ser-maye tasavvur edildiği takdirde 100. milyon lira eder. Bunu alimante eden 120. küsur depo vardır. Bunların da sermayeleri 200-250 bin lira arasındadır. Sermayeleri 1-2 milyon olan depolar da vardır. Bunları da vasatî olarak 300 milyon lira hesap edersek hazır olan bir yatırım vardır ki bu dâvaya her zaman için hizmete amadedir.

Şimdi bunu satın alıp devletleştirmek ve ondan sonra da eczacıyı orada bir memur olarak kullanmak, ona da maaş vermek, memleket için hayırlı olan bu dâvaya nasıl bir köstek olacağını, ne gibi bir engel teşkil edeceğini tasavvur buyurmanız sizlere kalıyor.

Şimdi İsveç plânından bir, iki pasaj arz ediyorum:

Sigortalının faydalanması doğrudan doğruya eczaneden vaki olmak-tadır. Faydalanmanın masrafları, Devletin mahdut bir tahsisatı müstesna, umumî hastalık fonundan karşılanmaktadır. Dolayısıyla bu masraflar si-gortaya prim ödemekte olan fon azalarının paraları ile karşılanmaktadır.

Vaktim bitti, bir dakikayı başka bir nokta için sarf edeceğim.

Eczacı okulunun vaz'iyetine temas etmeden geçemeyeceğim. Çünkü bu da personel meselesini ilgilendirmektedir.

Memleketimizin sanki Eczacıya ihtiyacı yokmuş gibi Eczacı okulu uzun yıllardanberi mütemadiyen geri itilmektedir. Bu okulda 1926 sene-sinden itibaren asistanlık ve baş asistanlık yaptım. Durumu gayet iyi bi-liyorum. 1933 üniversite inkılâbında eczacı okulu öyle bir tırpan yedi ki, okuldan eski tabiri ile fennî ispençiyarî (farması galenik) dersi dahi kal-dırıldı ve bir iki derse intisar ettirildi. Bil'ahara gayretlerimizle okula tekrar bazı dersler konuldu ve yavaş yavaş eski haline getirildi.

O zamandan bu yana okul aynı vaz'iyette kaldı ve Memleketin yürüyüşüne kat'iyen ayak uyduramadı. Bu okulu bir yoluna koymak ve memlekete daha iyi hizmet edecek Eczacı yetiştirmek şarttır.

Eczacı adedi sifıra inmek üzeredir. Devlet hastaneleri eczanelerinin ekserisinde, Hükümet merkezinde dahi eczacı yoktur. Koskoca Türk Ordusunda eczacı adedi 30 rakkamı civarına inmiştir. Şurada mevki hastanesinin dahi eczacısı yoktur. Bu yüzden zavallı bir baba iki evlâdını birden kayb etti. Pantokain yerine prokain verilmek suretiyle naehil bir elin-böyle bir kayba sebebiyet vermiş olması çok hâzindir.

Çok mes'ut bir hadise olarak Ankara Üniversitesinin bir Eczacı Fakültesi açma kararının kuvveden file çıkması için Bakanlığımızın desteklemiş olduğunu duymuş bulunuyorum.

Himmatlerinin devamı ricası ile huzurunuzdan ayrılıyorum (tutanak sahife: 21, 22, 23).

Toplantının ilk günü öğleden evvel yapılan bu konuşma üyeler üzerinde müspet bir tesir bırakmış, aynı gün öğleden sonra ki oturuma gelindiğinde mütalâamıza iştirak edilerek haklı olduğumuz başta sayın Müsteşar olduğu halde muhtelif üyeler tarafından ifade edilmiş ve öğleden sonra konuşan hatipler, Eczacılık bahsine temas ettiklerinde hakikati teslim ederek tasvipkâr beyanlarda bulunmuşlardır.

Bu arada Prof. Dr. Nusret Karasu:

(Ben de şahsen eczanelerin serbest olmasına taraftarım... ve ilâh...) (tutanak sahife: 31) şeklinde konuşmuş ve hattâ tasarının hazırlanmasında büyük hizmeti geçen İzmir Tıp Fakültesi mensuplarından kıymetli arkadaşımız Şükrü Kaynakçalan da Eczacılık mevzu'una temas ederek aynen aşağıdaki beyanda bulunmuştur:

(Bu arada birkaç kelime ile de Eczaneler hakkındaki rapor, yahut tasarındaki maddeye temas etmek istiyorum. Bu bakımdan sabahleyin konuşmuş olan Eczacılar Birliği Reisi Sayın Prof. Tandal ile hem fikirim. Ne için hekimlerin muayenehane açması, yahut daha doğrusu hekimlerin muayenehanelerinin kapatılması insan haklarına muhalif görülüyorsa Eczacıların eczanelerinin kapatılması insan hakları ile uygun görülüyor.

Ben, bu kanaate iştirak edemiyeceğim; madem ki, hekimlerin insan haklarına göre muayenehane açabilmesi serbestisini veriyoruz. Serbest eczanelere de müsaade etmek mecburiyetindeyiz. İnsan haklarına göre bu, işin hakikatidir. Fakat, hakikatin diğer bir cephesi de Memleketimizin bu gün muazzam bir eczacı ihtiyacı ile karşı karşıya olduğudur. Halen Sağlık Bakanlığındaki Eczacı kadrolarının % 80 ni münhaldir. Neden Eczacı bulunamıyor?... Bunun iki, üç sebebi vardır. Bir kerre biraz evvel arz ettiğim gibi Eczacı Sayısı çok azdır. Son on yılda iki yeni Tıp Fakültesi açtık.

Fakat Eczacı okulundaki talebe sayısını arttıramadık. İlk kurulduğu günde ne kadar talebe çıkarıyorsa-ki senede 20-30 civarındadır - bu talebe sayısı yine aynı, tempoda devam etmektedir. Eczacı sayısının bu azlığı bir faktördür. İkinci bir faktör de verilen maaşlardaki büyük nispetizliktir. Bir eczacının kazancı ile Devlet Memuru olan eczacıya verilen para arasındaki muazzam farkı göz önüne almak lâzımdır. Hekimlere verildiği gibi Eczacılar da bir tazminat verilmesi bir zarurettir. Bu eczacı noksanlığı ve amme hizmetlerinde Eczacı istihdam edememekten husule gelen zorlukların izalesi için bir taraftan yeni eczacı mektepleri açmak mecburiyetinde olduğumuz gibi-ki şayanı şükrandır, öğreniyoruz, yakında Ankara Fakültesinde yahut da Ankara Üniversitesine bağlı bir eczacı fakültesi açılacaktır.

Kanaatimizce Ege Tıp Fakültesine bağlı bir eczacı fakültesi de açılabilir. Çünkü zemin müsaittir ve Ege mıntakasının tıbbî florası da bunun için ayrı bir avantajdır. Biran evvel Eczacı sayısını arttırmak yoluna gitmeliyiz. Bakanlığa yardım edecek diğer bir çare olarak da ben şunu teklif ediyorum. Eczacı Fakültesinden mezun olan Eczacılar hemen eczane açmak hakkı verilmemelidir. Eski Eczacılar Kanununa göre mektepten çıkan bir eczacı iki senelik bir staj devresinden sonra eczane açabiliyor. Fakat 1953 da tadil edilen yeni Kanuna göre mektepten çıktığı gün eğer parası varsa, malî vaz'iyeti müsait ise derhal eczane açabilmektedir. Bu doğru bir şey değildir. Kanaatimce eğer bir eczacıya mektepten çıktıktan sonra 10 sene eczane açmamak gibi bir şart koyabilirsek, ki böyle müeyyideler yahut böyle şartlar bazı Avrupa memleketlerinde mevcuttur, hattâ bazılarında 15 sene gibi bir müddet vardır. Bu zaman mektepten çıkan yeni eczacılar ister istemez hükümetten iş talep edeceklerdir. Bu şekilde Sağlık Bakanlığı Eczacı noksanlığını kısmen karşılamış olacaktır. (tutanak sahife 58-59)

Komisyonunda uyandırılan müspet hava Eczacılık bahsine temas eden hatiplere dâimâ müspet konuşmalar yaptırmıştır. Bu arada sayın Dr. Tevfik Alan Öğleden sonraki konuşmasında şu mütalâayı beyan etmiştir.

Eczaneler hususunda sayın Eczacı arkadaşımızın bazı temennileri vardır. Eczanelerin statüsünün muhafaza edilmesi. Fakat İhsan Aksan Bey ağabeyimizde şöyle buyurdular. Dediler ki Saman Pazarında 20 tane Eczane var. Burada 20 Eczane olabilir. Fakat eczane olmayan yerleri de düşünmek mecburiyeti mutlaka vardır. Eczaneler hakkındaki çeşitli fikirleri de şu şekilde formüle ettim. Mevcut eczaneler halk sağlığı hizmet-

lerinde vazifelerine devam etmeli, eczâne bulunmayan yerlerde ve koruyucu sağlık hizmetlerinde kullanılacak ilâç ve vasıtalar Sağlık Bakanlığınca ele alınmalıdır. (Tutanak sahife: 60)-(2).

İlk günün akşamı Ankara Eczacı Odasında toplanılarak tasarındaki 14 üncü madde realiteye uygun şekilde tedvin edilmiş ve ikinci günü Merkez Heyeti reisinin aşağıdaki kısa konuşması ile Başkanlığa taktim edilmiştir:

(Efendim, dünkü maruzatım başta Sayın bakanımız olmak üzere hey'eti aliyenizce yakın bir ilgi ile karşılandı. Bu hususta evvelâ teşekkürlerimi arz ederim ve bu ışık altında amme sağlığını hiç aksatmadan meslek hususiyeti göz önünde tutularak ilâcı en uzak köye kadar götürme hususundaki şu tasarının gayesini telif edici mahiyette bir formül halinde mesleğimizi ilgilendiren 14 ncü maddeyi Sayın Başkanlığa huzurunuzda takdim ediyorum. (Tutanak sahife: 91)

Madde: 14 Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde hastaların muhtaç oldukları ilâç ve tedavi vasıtaları 15 nci madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla bedeli sosyal teşekkül tarafından ödenmek üzere, mahallî serbest eczanelerden temin edilir. Serbest eczanelerin mevcut olmadığı sağlık merkezlerinde serbest eczaneler açılıncaya kadar bu vazife Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 6197 sayılı Kanun hükümleri dahilinde açacağı eczanelerde ifa edilir.

Sağlık ocakları muhtaç oldukları ilâç ve tedavi vasıtalarını bağlı buldukları sağlık merkezlerindeki eczanelerden temin ederler.

Serbest meslek icra eden hekimlerin muayene ve tedavi ettikleri hastalar ilâç ve tedavi vasıtalarını bu mahallerdeki eczanelerden bedeli mukabilinde tedarik edebilirler.

2 nci günü çalışmalarını sonunda Sayın Prof. Nusret Karasu tarafından tanzim edilen 10 maddelik teklif arasında mevzu'umuz bir def'a daha iştişarı komisyona arz edilmiş ve komisyonun ittifakla tasvibine mazhar olmuştur. Bu 10 maddelik teklif geçici iştişare Kurulu tarafından karara bağlanmıştır ki aynen aşağıdadır:

(2) Merkez Heyeti reisinin öğleden evvel ki konuşmasından sonra söz alan Dr. İhsan Aksan da bir çok hastane eczanelerinde eczacı bulunmadığı hususundaki beyana mukabil eczacılık mevzu'unda aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

(Eczacılığa gelince: müsaade ederseniz Ankara Numune Hastanesinde eczane yok fakat Saman Pazarı yolunda 20 tane eczane var. Bu kadar ileri görüşte bir demokratik nizamda da biz bu ocaklara, sağlık merkezlerine eczane bulamayacağız, eczacı da bulamayacak mecburî ilâcımızı da kendimiz satacağız. (Tutanak sahife: 25)

Dr. Tevfik Alan'ın konuşmasındaki telmih bu beyana cevaptır.

Geçici İstişare Kurulu tarafından alınan karar sureti

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının dâveti üzerine 16-17 Eylül 1960 günlerinde Ankara'da Hıfzıssıhha Okulunda ve Türkiye'de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hakkında Bakanlıkça istişare kuruluna unulmak üzere hazırlanan kanun tasarısı üzerinde müzakerelerde bulunan geçici istişare kurulu aşağıdaki hususların nazarı dikkate alınması hususundaki temennisini Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına arza karar vermiştir.

1 — Türkiye'de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi lüzumhüdur. İttifakla karar verilmiştir.)

2 — Sağlık hizmetleri sosyalleştirilirken diğer memleketlerden bu ahada yapılan tatbikat gözönüne alınarak memleketimizde de tecrübi atbikat yapılması icabeder. (İttifakla karar verilmiştir.)

3 — Sosyalleştirme plânı yurttta kademeli bir şekilde tatbik edilmelidir. (İttifakla karar verilmiştir.) (x)

4 — Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri teşkilâtı ancak tesis, malzeme, lojman ve personel ihtiyacı tamamlanmış bölgelerde ve mahrumiyet yerlerine tercih hakkı verilerek kurulmalıdır. (İttifakla karar verilmiştir.)

5 — Kanunun Tıp Fakültelerinde hizmet gören öğretim üyeleri ve sağlık personeline ne zaman tatbik edileceği hususundaki kararın Üniversite Kanunu esasları dahilinde Millî Eğitim Bakanlığından gelmesi ağılanmalıdır. (Teklif 13 reyle kabul edilmiştir.)

"Kanun hükümleri Tıp Fakülteleri ve bunlara bağlı okullara teşmil edilirken Üniversitenin mütalâası alınmalıdır" Teklifi 12 rey; tasarının 7 nci maddesinin aynen kabulü 8 rey almıştır.)

6 — Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinde personelin çalıştırılmasının bir mecburiyet şeklinde olmaması gerektiği ehemmiyetle nazarı dikkate alınmalıdır. (İttifakla kabul edilmiştir.)

NOT :

(x) Profesör Ekrem Şerif Egeli tarafından verilen aşağıdaki teklif bu madde ile birlikte görüşülmüş ve ekseriyetle reddedilmiştir.

Bu çalışma ve teşkilât başlangıçtan itibaren bir hekimliği sosyalleştirme şeklinde değil, Devlet Yardımı ile sağlık hizmetlerini köye ve halka götürme arzında mütalâa olunmalı ve gelecekteki sosyalleşmenin başlangıcı olmalı ve işçi Sigortaları gibi, sosyal sigorta teşkilâtı da bu kurulca paralı olarak devam ettirilmelidir. Sosyal sigorta portesi yeter duruma gelince sosyalleşme gerçekleşmiş olacaktır.

7 — Serbest tababet ve eczacılığın ve bu meslekler mensupları tarafından tesis edilmiş ve edilecek olan müesseselerin muhafaza ve himayesi temin edilmelidir. (İttifakla karar verilmiştir.)

8 — Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinde çalışacak personele verilecek tazminatın vazife şekli ve mahalline göre ayarlanması lâzımdır. (İttifakla karar verilmiştir.)

9 — Kanun tasarısına eklenecek gerekçede 37 yıllık tecrübelerin bu plânın başarı ile tatbiki için sağlık personeline serbest meslek icra ettikleri zaman sağladıkları kazancın yakın bir gelir seviyesini temin edilmesi gerektiği bilhassa belirtilmelidir. (İttifakla karar verilmiştir.)

10 — Kılavuz bölgelerde sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi için kesin bir tarih verilmiyerek bunun hazırlıklarının derhal ikmâl edilerek en erken bir zamanda tatbikine geçilmesi lâzımdır. (İttifakla karar verilmiştir.)

Bu karar suretinin ışığı altında Bakanlık tarafından tadil edilerek Millî Birlik Komitesine taktim edilen ve 17. 10. 1960 tarihinde bir sureti elimize geçen tasarıda bu maddenin aşağıdaki şekli aldığı görülmüştür:

(Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde hastaların muhtaç olduğu ilâç ve tedavi vasıtaları serbest eczane bulunmayan yerlerde sağlık teşkilâtı ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından işletilen eczaneler tarafından temin edilir. Bu eczane ve teşekküller serbest eczane bulunmayan yerlerde serbest meslek icra eden hekimlerin muayene ve tedavi ettikleri hastalara da ilâç satarlar.)

İstanbul'dan avdetten sonra aynı mevzuda Norveç, İngiltere ve Fransa meslek teşekküllerinden aldığımız yazılarda tercüme edilerek dosya tamamlanmış bu arada ehemmiyetine binaen İsveç teşkilâtının 21 sahifelik mündericatinin fotokopisi çıkartılarak yurt içi incelemelerimizle beraber hazırlanan mufassal bir rapor halinde Millî Birlik Komitesine taktim edilmiştir ki bu husus hakkında yazımızın IV üncü kısmında tafsilât verilmiştir.

III

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hususunda Millî Birlik Komitesine verilecek Merkez Heyeti mütalâasının hazırlanması sırasında Türkiye Tıbbî Mustahzar İthalâtçıları Cemiyetine Sağlık Bakanlığından bir yazı geldiği öğrenilmiş ve bu yazıda:

İthal edilecek mustahzarlarda ithalâtçıya % 12, toptancıya % 8 ve eczanelere % 15 kâr haddi tayin edildiği ve bunun ilgililere duyurularak neticenin bildirilmesi isteniliyordu.

Millî korunma Kanununun kaldırılması ile ona ait bütün kararname-lerin ve bu arada 1216 sayılı kararnamenin de kalkmış olması icap ettiği bir sırada ve Merkez Heyetimizin bu hususta yaptığı müracaattan sonra Bakanlığın tutumunu göstermesi itibariyle mektup mündericatu hayli enteresan idi. Bilindiği gibi 1216 sayılı kararname 20 liranın üstündeki mustahzarlara tatbik edilen ve eski iktidar tarafından politik sebeplerle mesleğimizin en tabii hakları çiğnenerek çıkarılmış bir kararname idi. Halen mer'iyetten kalkmış olması ve hiç bir iş yerine tatbik edilmemekte bulunması düşünülmiyerek bu hükümlerin bütün ithal malı mustahzarlara tatbikine geçilmesi gasp'edilen haklarımızın geri alınacağına inandığımız bu devirde melek camiamızda uyandırdığı tepki çok derin olmuştur.

Bu sıralarda meslek teşekkülleri ile müşterek toplantılar yaparak ilâcın ucuzlatılması çarelerini arıyor ve hattâ antibiyotiklerde yapılabilecek indirim için hazırladığımız bir raporu Bakanlığa taktim etmek üzere Ecz. Nezih Ulagay arkadaşımızı vazifelendirmiş bulunuyorduk.

11 Ekim Salı günü Ankaraya gitmiş olan arkadaşımız Sayın Müstesardan 13 Ekim Perşembe günü için kâr hadleri mevzu'unda görüşmek üzere bir randevu almış bulunuyordu. Merkez Heyetimiz bu husustaki hazırlıklarını tamamlayarak Ankaraya hareket etti.

Bakanlık kademelerinde vukua gelen her değişiklikte bir temcit pilavı gibi bu mesleğin karşısına çıkarılan ve her seferinde uzun münakaşalardan sonra bu hududun asgarinin altında bir hizmet karşılığı olduğu ispat edilerek kabul ettirilen bu kâr haddi mevzu'u ile yine karşı karşıya getirilmıştik.

12. Ekim Perşembe günü Ankara Eczacı Odasında Merkez Heyeti teşkilâtı ve meslek teşekkülleri mümessilleri öğleden evvel ve sonra toplanılarak çeşitli mevzular hakkında fikir taatisinde bulunuldu. Müstesarlık kalemi mahsusuna randevu bir def'a daha hatırlatıldıktan sonra ve ertesi günü saat 10.30 da Bakanlıkta buluşmak üzere geç vakit dağılındı. Toplantı hararetili bir kongre havası içinde geçmişti. Yalnız anlayış ve onun neticesi olarak yalnız tatbikatın meslek ve memlekete vereceği zararların infiali ile münkesir ve müteessir üyeler heyecan içinde idiler.

Bu toplantıya iştirak eden arkadaşlarımızın isimleri şunlardır:

Merkez Heyeti

Prof. Salâhattin Tandal

Ecz. Nezh Ulagay

Ecz. İbrahim Barut

I. Bölge İstanbul Eczacı Odasından

Ecz. Selâhattin Numanoglu

II. Bölge Ankara Eczacı Odasından

Ecz. Ekrem Selcen

Ecz. Hulusi Oktar

Ecz. C. Sariabdullahoglu

Ecz. Sabit Ecemiş

Ecz. Şahap Dizdärer

III. Bölge İzmir Eczacı Odasından

Ecz. Orhan Çağlar

IV. Bölge Adana Eczacı Odasından

Ecz. Memduh Görgün

Türkiye Eczane Sahipleri Cemiyetinden

Ecz. Rıdvan Özerler.

Ecz. Kemal Erali

Türkiye Tıbbi Mustahzar

Sanayi'i ve Lâboratuarları

Cemiyetinden

Ecz. Talha Dinçel

Ecz. Mesut Uzman

Ecz. Neçdet Göknar

Kim. M. Sacit Hacıhanefioğlu

V. Bölge Konya Eczacı Odasından

Ecz. Şeref Ünlü

Ecz. Mustafa Helvacıoglu

Ecz. Mustafa Öncel

VI. Bölge Samsun Eczacı Odasından

Ecz. Hasan Türkeli

VII. Bölge Bursa Eczacı Odasından

Ecz. İlhan Özmert

IX. Bölge Gaziantep Eczacı Odasından

Ecz. Refik Özding

Türkiye Ecza Depocuları Cemiyetinden

Ecz. Selâhattin Kutman

Ecz. Reşat Bayer

Ecz. Yavuz Orhon

Türkiye Tıbbi Mustahzar İthalâtçıları Cemiyetinden

İbrahim Arslan

Nebil Kipman

Ali Rıza Şahenk

Abidin Erker.

Ertesi gün daha saat 10'dan itibaren Bakanlıkta toplanmağa başlanılmıştı. Fakat Sayın Müsteşarın bir vazife dolayısıyla Maliye Bakanlığına gitmiş olduğu öğrenildi.

Yurdun dört bucağından şahsî işlerini bırakıp Meslek aşkı ile Ankara'ya koşmuş olan meslektaşlarımızı vakarlı bir teessür kapladı.

Ankara Eczacı Odasından Ekrem Selcen ve Sabit Ecemişle beraber sayın Bakanla yaptığımız bir saatlik görüşmede mevzularımıza kısaca temas edildi. Maruzatımızla ciddi bir şekilde ilgilenen Bakanımız Sayın Müsteşarla yapacağımız toplantıda kendilerinin de bulunmak istediklerini beyan ve öğleden sonra 14.30 da toplanmak üzere kalem mahsusla temas ettiler. Bu saatte müsteşarın fakültede dersi bulunduğunu beyanetmesi üzerine toplantı saat 16 ya bırakıldı.

Saat tam 16. da salonda bütün mümessiller yerlerini almış bulunuyorlardı. Toplantı Sayın Müsteşar tarafından müsteşar muavini ve Eczacılık ve Tıbbî mustahzarlar Umum Müdür vekilinin huzurları ile açıldı.

İlk olarak söze başlayan sayın müsteşar eczacılıkla ilgili mevzularını incelemeye başlamış olduğunu, bu tetkikleri yaptıktan sonra meslek teşekküllerinin mütalâalarını almaktan uzak kalmıyacağını, fakat enüz bu mevzular üzerinde görüşmeğe hazırolmadığını ifade ederek endisine bir emrivaki yapılmış bulunduğunu beyan ettiler.

Meslek sözcüsü olarak Merkez Heyeti reisi:

Emrivaki istinadını red ederek bilâkis mesleğe karşı bir emrivaki yapılmış olduğunu ve sakıt iktidar zamanında karşı karşıya bırakıldığınız emrivakilerin endişesi içerisinde bütün meslektaşlarımızın büyük bir heyecanla burada toplanmış bulduklarını belirtmiş, Millî Korunma Kanununun kalkmasıyla ona müteferri bütün kararnamelemlerin de kalkmış olması icap ederken yalnız bir kısım mustahzarları içine alan 216 sayılı mülga kararname hükümlerinin bütün ithal malı mustahzarlara teşmil edilmesi tasavvurunun anlaşılması güç bir problem olduğunu belirterek bu haklı endişenin bütün Memleket Eczacılığına yayılmış bulunduğunun canlı bir delili olarak toplantıya katılan arkadaşlarımızın nerelerden koşup gelmiş olduklarını yukarıda ilişik listedeki isim ve hüviyetleri birer birer taktim etmek suretiyle söze başlayacağını ifade ettikten sonra meslekî mevzulara geçmiştir.

Evvelâ kâr hadleri mevzu'unu ele alarak Bakanlık kademelerinde ukua gelen her değişiklikte aynı temcit pilâvının önümüze konduğunu, aynı hakikatleri müdafaa etmekten artık usanmış bulunduğumuzu, hak anlamaz sabık iktidar zamanında dahi bir takım politik sebeplerle kâr adlerine dokunulmak istenildiğini fakat o zaman dahi Bakanlığın bu aksic ve hesapsız tasavvurunun kuvveden fi'ile çıkarmasının imkânizliğini izaha müvaffak olduğumuzu, Avrupadaki meslektaşlarımızın az kâr haddi ile çalışanlarından % 30 noksan ile san'at icrasına zorlanmış bulunmamız karşısında adeta idamei mevcudiyet kaygusunda sen bu asgari haddin altındaki hizmet karşılığında bir şeyler eksiltmenin imkânsız olduğunu büyük bir heyecanla ifade etmiş ve sözlerine evamla eczacılıkta kâr hududunun, mevzu'u basite irca etmek ve tatbikatı kolaylaştırmak için tertip edilen bir formülden ibaret bulunduğunu, zahiren bir alış verişe benzeyen meslekî tatbikatın hakikatte bir ikim idame masrafları ile hizmet karşılığının birleşmesinden ibaret bulunduğunu, alelâde esnafa bile tatbiki reva görülmeyen bir kâr hadini eczacılığa tatbik ile bu meslegin ayakta durabileceği kanaatinin bir

vahimeden ibaret bulunduğunu, halk sağlığında eczacıya ihtiyaç varsa onu yaşatmak lâzım geldiğini, dört yüz liraya alınan bir otomobil lastiğinin %25 kârla beş yüz liraya satılmasında kimsenin gözüne batan bir nokta bulunmadığı halde mustahzarlara % 15 kâr haddi tatbik etmenin, meslek hakkı bir tarafa, idame masraflarını dahi karşılamıyacağını tebaruz ettirerek eczanelerin Bakanlık tarafından idaresi tasavvur edildiğinde kira, personel ücreti ve müteferrik masrafların bin eczane için 60 milyon lira civarında bir yekûna balığ olacağı ve eczanelerden halka intikal ettiği iddia edilen ve hakikatte bu yekûnun içinde münakasalar, Devlet Demir Yolları, İşçi Sigortaları Kurumu vesaire gibi müesseselerin de sarfiyatı bulunan 300 milyon liralık ciro aynen kabul edilse dahi % 25 kâr haddi ile 60 milyon lirasının ancak masrafları karşılayabileceği ve eczacının, sermayesi ile, 12 saatlik mesaisi ile, nöbeti ile, bir kelime ile bütün mükellefiyetleri ile bir memur ücreti ile çalışmakta olduğunu izah etmiş ve iktisadî devlet teşekküllerinden alınan derslere ve tecrübelerine göre bu gün Bakanlığa maddî ve malî hiç bir külfet yüklenmeden yapılan bu hizmette eczacının hakkının verilmemiş olduğunu, bu hizmet Devlet tarafından yapıldığı taktirde mutemed, sayman gibi lüzumlu personelin ilâvesi ile bu masrafla dahi idame ve idare edilemeyeceğini açıkça izah etmiştir.

Bu haklı ve şikâyetamız konuşmayı müteakip sayın müsteşar cevaben, bu mevzular üzerinde konuşmağa hazırlıklı bulunmadığını, indirilmiş bir kâr haddinin mevcut olmadığını, ilâç fiyatlarını ucuzlatmak için Bakanlık olarak çareler arandığını, bir hataya düşüldüğü zaman geri dönmekten katıyen çekinilmeyeceğini ve bir emri vaki yapılmamış olduğunu tekrar etmesi üzerine, Türkiye Tıbbî Mustahzar ithalatçıları Cemiyetine gönderilen Bakanlık yazısının hazır bulunan Cemiyet üyesi tarafından okunması istenmiş, fakat sayın müsteşar tarafından alınan mektup incelendikten sonra bunun bir redaksiyon hatası olduğu beyan edilerek ilerde bu hususta yapılacak çalışmalarda meslek teşekkülünün mütalâası alınmadan hiç bir harekete geçilmeyeceği vadiyle mevzu kapatılmıştır.

Bil'ahare söz alan Merkez Heyeti 2. nci reisi Ecz. Nezih Ulagay, yerli tıbbî mustahzar fiyat beyannamelerinde yapılan usülsüz ve keyfi indirimleri mevzu bahis ile Merkez Heyeti fiyat beyannameleri kontrol komisyonu tarafından 1087 sayılı kararname hükümlerine kıyasen kontrol edilip Bakanlığa taktim edilen beyannamelerde tekevvün etmiş fiyatları Umum Müdürlüğün (Budama) tabiri ile mesnedsiz olarak ve hiç bir hesaba dayanmadan indirmekte olduğu ve bir maliyet esasına dayanan bu formülde indirimlerin bazan maliyetin de altına düşecek

dereceyi bulduğu, mustahzar fiatlarında yapılabilecek indirimler için meslek camiasının da elden gelen gayreti esirgememekte bulunduğunu, antibiyotik fiatlarında dünya antibiyotik piyasasındaki düşmeler dolayısıyla Merkez Heyetinin indirilmiş fiatlarla hazırladığı bir raporu Bakanlığa taktim etmiş bulunduğunu, diğer mustahzarlar da tetkikat yapılarak imkân dahiline girmiş kalemler varsa aynı suretle bu fiatların da indirilmesi yoluna gidileceğini ve bu işin bir esasa dayanılarak yapılmasının zarurî olduğunu beyan etmiştir.

Müteakiben söz alan Ecz. İbrahim Barut:

Kıstas olarak kullanılan mülga 1087 sayılı kararname hükümlerini, Sağlık, Maliye, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı temsilcileri ile meslek teşekkülleri murahaslarının, yani tam mânası ile mütehassis bir heyetin uzun çalışmalarından sonra hazırlanmış bulunduğunu, keyfi ve indî mütalâalarla zedelenmesinin doğru olmayacağını izah etmiştir.

Bu hususlara cevaben sayın müsteşar, fiatların keyfi olarak indirilmediğini, bu indirimin yapılması için yeni bir kıstas hazırlanmamış olduğundan beyannameleri bu kıstas hazırlanmaya kadar bekletmenin amillerini zarara uğratacağı mütalâasıyla küçük tenzilâtlar yapılarak tastik edildiğini ve eğer bir mahzur yoksa beyannamelerin bekletileceğini ifade etmiştir.

Ecz. Nezih Ulgay'ın, mes'uliyet Bakanlığa ait olmak üzere bu hususun kabul edileceğini ifade etmesi üzerine, sayın müsteşar böyle bir mes'uliyeti üzerine alamıyacağını beyan ederek (davalarımızla pek ilgisi olmamakla beraber) Bakanlığın bu günlerde çok mahmul bulunduğundan bahs' etmiş ve Sağlık hizmetlerinin sosyalize edilmesi için 9 tasarı hazırlandığını, halihazırda köylerde sağlık hizmeti, koruyucu hekimlik hizmetleri, ana ve çocuk sağlığı, istatistik hizmetleri, halk için sağlık eğitimi, halkın beslenmesi ve nüfus siyaseti ve personel mevzuları ile meşgul bulunduğunu rakkamlara dayanan izahları ile uzun uzun anlatmış, bu arada sırası gelince ilâç mevzuu üzerinde de çalışılacağı ve o zaman meslek teşekküllerinin dâvet edilip mevzu'u uzun uzun münakaşa ettikten sonra bir karara varılacağını ifade ile saat beşte başka bir randevusunun bulunduğunu saatin 5.30 olması dolayısıyla randevusunu daha fazla geciktiremeyeceği sebebiyle toplantıyı kapamak istemiş ve bu arada yeni bir kıstas yapılıncaya kadar 1087 sayılı kararname hükümlerine uygun olarak hareket edilmesi hususunda yapılan bir hatırlatmada cevapsız bırakılarak toplantı sona ermiştir.

Bakanlıktan ayrılırken memleketin dört bucağından bütün bir meslek camiasının haklı endişelerine tercüman olmak üzere Ankarada toplanmış olan Merkez Heyeti ile Odalar ve meslek teşekkülleri mümes-

silleri 27 Mayısın huzur verici ruhunun nurlu ışığı altında, geçmiş devirlerde politik fırtınalarla sakım zihniyetlerin savurduğu haklarının iade edileceği hususundaki ümitlerinin sarsıldığını görmekten mütevellit üzüntüler içinde aynı endişeleri taşıyarak işlerinin başına dönmüş olmaları tarifi imkânsız bir ızdırıp uyandırmıştır.

Yegâne teselli meslekî mevzularımızın halli dâvasında meslek teşekkülümüzün mütalâasının alınacağı hususunda sayın müsteşarımızın kat'i teminatı olmuştur.

IV

14. Ekim. 1960 günü Meclis binasında Millî Birlik Komitesi sosyal işler komisyonunda, Merkez Heyeti reisi, Prof. Tandal'ın Başkanlığında 2 nci reis Ecz. N. Ulagay, Ankara Eczacı Odası Başkanı Ecz. Alb. Ekrem Selcen, Türkiye Eczane Sahipleri Cemiyetinden Ecz. Rıdvan Özerler ve Türkiye İlâç Sanayi'i ve Lâboratuarları cemiyetinden Ecz. Mes'ut uzman dan müteşekkil heyet aşağıdaki mevzular üzerinde görüşmeler yapmış ve gösterilen büyük anlayış ve alâkadan dolayı dâvamızın halli yolunda tam bir itminana varmıştır.

1 — İlk olarak söz alan heyet reisi sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu üzerinde geniş izahlarda bulunmuş ve camiamızın sosyalizasyondan anladığı manayı ifade maksadiyle (zengin-fakir, cahil-okumuş, kadın-erkek, genç yaşlı, her Türk vatandaşının sağlık hizmetine muhtaç olduğu bir sırada fakirliğinin, cehaletinin, yaşlılığının veya her hangi diğeri bir sebebin zebunu olarak bu hizmetlerden uzak kalmamasını, bu kurtarıcı elin kendisine uzanmasında bu gibi faktörlerin önleyici bir amil olmamasını temin etmek), manasından anladığımızı beyan ederek bilhassa İsveç Eczacılık Cemiyetinden temin edilen (21) sahifelik izahın fotokopisi ile, bunların tercümeleri, yurt içi tetkikleri ile hazırlanmış bulunan mükemmel bir raporu Millî Birlik Komitesine sunmuştur.

Buna ilâve olarak:

A — Sosyalleştirilmiş ve eczanesi olmayan bölgelerde eczane açılabilmesini temin etmek üzere talip olan eczacıların finanse edilmesi ve Devlete olan borcunun muayyen taksitlerle ödenmesi,

B — Sosyalizasyon dolayısıyla artacak olan eczacı ihtiyacını karşılamak üzere eczacı fakültesinde yeteri kadar burslu talebe okutulması ve talebelerin tercihen eczanesi olmayan kasaba sakinlerinden seçilmesi,

C — 1 nci maddede zikredildiği şekilde eczane açılmadığı takdirde Devletin eczane açması ve bu eczanelerde çalışan eczacıların arzu ettikleri takdirde muayyen taksitlerle eczaneyi devir almak hakkına sahip olmaları,

Temennilerini, eczanesiz yerleri eczaneye kavuşturmak için pratik çareler olmak üzere komisyona taktim etmiştir.

2 — İşçi Sigortaları mevzu'una da temas edilerek 6197 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin A fıkrasının sarahatine rağmen sakıt iktidar tarafından Sağlık Bakanlığının fikir ve mütalâası dahi alınmadan 6901 sayılı (Analık ve hastalık sigortası) Kanununun 30 uncu maddesinde yapılan maksatlı bir değişiklik ile yukarıda adı geçen 6197 sayılı Kanunun ruh ve maksadının çiğnenmiş ve 14. üncü maddesine tamamen mütebayın bir hüküm ile serbest Eczacılık mesleğine kat'i bir darbe vurulmuş olduğu etraflıca izah edilmiş ve bu sebeple işçi vatandaşların da büyük zorluklarla karşı karşıya bırakıldığı tebarüz ettirilmiştir.

Bu halin fikir ve ziraat işçileriyle beraber tek işçi çalıştıran müesseselerin de sigortaya ithali tahakkuk ettiği takdirde serbest eczaneyi ayakta durmak imkânından mahrum ederek halk sağlığındaki mühim hizmetini ifa edemeyecek bir duruma düşüreceği ayrıca ehemmiyetle belirtilmiştir.

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi hususunda Millî Birlik Komitesine taktim edilen mufassal raporda aşikâr olarak görüldüğü üzere sigorta teşkilâtı olan memleketlerde sigortaların hususi eczâne açma yoluna gitmediği, serbest eczanelerin halk sağlığına yaptığı hizmetin devamını imkânsız kılan 6901 sayılı analık ve hastalık sigortası Kanununun 30 uncu maddesindeki, esasen oldu bitti ile ilâve edilmiş olan (eczane ve emsâli müesseseler açar) cümlesinin kaldırılarak 6197 sayılı Kanunla mubayenetinin bertaraf edilmesi lüzumu keza ayrı bir muhtıra olarak taktim edilmiştir.

3 — Yerli tıbbî mustahzarların fiat tekevvünü ve araştırma, kontrol vesair hususları üzerinde geniş izahlarda bulunan Nezih Ulagay arkadaşımız bilhassa fiatlar üzerindeki beyanları, görüşmeleri hararetlendirmiş, İktisat Fakültesi İstatistik Enstitüsünce yapılan anketlerin neticesi üzerinde ehemmiyetle durulmuştur.

Bu anketlere göre ortalama olarak vatandaş gelirinin % 47, 13'ü gıda maddelerine, % 2,83'ü mükeyyefata, % 9,72 si ev masraflarına, % 13,76 sı kiraya, % 11,06 sı giyim masraflarına, % 3,87 si ev eşyasına, % 11,63'ü de müteferrik masraflara ayrıldığı görülmüş, bu müteferrik masraflar içinde ilâcın da bir mevki işgal etmekte olduğu ve bu arada ilâca aile gelirinin sadece % 1 den bile az bir kısım harcandığı tebarüz ettirilmiştir. İlâç fiatlarını ucuzlatmak çareleri üzerinde ciddiyetle meşgul bulunulduğu ve hattâ antibiyotiklerde teminine çalışan indirim için Merkez Heyeti tarafından hazırlanan bir raporun Sağlık Bakanlığına taktim edilmiş olduğu, diğer mustahzar fiatları için de indirim çareleri

arandığı ve imkân dahilinde olan her türlü fedakârlıktan çekilmeyeceği tebarüz ettirilerek bu arada Sağlık Bakanlığı ilgililerince mustahzar fiatlarında gelişi güzel indirimler yapılmasını yerli lâboratuarlarımızı çok müşkül durumlara sokmakta olduğu beyan edilmiştir.

Mevzu bu vesile ile kâr hadlerine de intikal etmiş ve mustahzarların fiat tekevvünü ile muhtelif zümrelerin kâr hadleri üzerinde izahat verilmiş, müstahzar fiatlarının tekevvününde; (ham madde + ambalaj malzemesi + masraf unsuru = maliyet) formülünün işi çok basite irca ettiği ve indirmelerin ancak ham madde fiatlarındaki düşme ve ambalaj maddelerinden yapılacak tasarrufla mümkün olacağı, kalifiye işçiye lüzum gösteren Eczacılık mesleğinde personel ücretlerinden indirim imkânının bulunmadığı açıkça ifade edilmiştir.

Keza Eczane kâr hadlerinin diğer ticaret erbabının kâr haddi manasında bir ifadesi olamayacağı, hakikatte bu unsurun eczane hizmetlerinin idamesi için bir förmülden ibaret bir faktör olduğu ve zahiri şekli ile bir kâr haddine irca edilmiş bulunan bu hizmet karşılığının tatbikatı kolaylaştırmak için tertip edilmiş bulunduğu anlatılarak medenî memleketlerde bu haddin yüksek tahsili ve bir çok mükellefiyetleri icap ettiren eczacılık mesleğine uygun bir seviyede tutulduğu izah edilmiştir.

4 — Eczacılığın halihazır elim hali atisinin endişe verici durumu üzerinde de görüşmeler yapılmış ve yıllardır bu mesleğe karşı ilgisizliğin halk sağlığı için tehlikeli bir hal arz etmekte olduğu açıkça beyan edilmiştir.

Bu vesile ile, 30-40 sene evveline gelinceye kadar sadece majistral reçetelerin imâli eczacılığın yegâne veçhesi bulunduğu, fakat son yılların cihanda ve memleketimizdeki inkişafı ile tam bir sanayi şubesi olarak doğmuş bulunan lâboratuarları ve genişleyen ithalatçılığı ve toptancılığı ile de tam bir iktisadî veçhe almış olan muhtelif dallariyle bu mesleğin Sağlık Bakanlığı çerçevesi içine sığamaz bir hal aldığı tebarüz ettirilmiştir.

Çok dar ve kastî olarak noksan bırakılan bir kadro ile çalışmakta olan (Eczacılık ve Tıbbî Mustahzarlar Umum Müdürlüğü)'nün bu gün tamamen felce uğramış bir vaziyette olduğu. Memleket sağlığı ve iktisadîyatında ithalatı, toptancılığı ve çok geniş imâlatçılığı ile ve bütün Memlekete yayılmış eczaneleri ile mühim bir mevki alan bu tamamen ayrı mesleğin sınaî ve ticarî taraflarının büyük ehemmiyet kesp etmiş olması ve Sağlık Bakanlığının bu hususlardaki kifayetsizliği adı geçen Umum Müdürlüğün tamamen mustakil hale getirilerek Devlet

Bakanlığına bağılı bir hüviyete kavuşturulması lüzumu üzerinde durulmuş ve çok eski zamanlardan müdevver bir zihniyetle bu günün şartlarına uyulmak imkânının bulunmadığı ve bu gün ki mevzuatla inkişafını önlemekten başka bir şey yapılamıyacağı hususu açıkça ifade edilmiştir.

5 — Müteferrik mevzular üzerinde yapılan görüşmelerde ise Ankaradaki Eczacı Fakültesinin biran evvel talebe kaydına başlaması lüzumu tebaruz ettirilmiş, Kanunlarımızdaki aksaklık ve eksikliklerin bertaraf edilmesi için girişilen çalışmaların bitmiş olduğu ve yakında Millî Birlik Komitesine taktim edileceği keza ecnebî sermaye konusunda Merkez Heyetimizde hazırlanan raporun da yakında sunulacağı ifade edilerek memlekete hizmet hususunda bütün gayretlerimizle Millî Birlik Komitesi emrinde çalışmaktan şeref duyacağımız belirtilerek toplantıya son verilmiştir.

Bu toplantıda mevzularımızın arz ve ifadesindeki heyecanla (çok canımızın yanmış bulunduğunun belli olduğu ve bütün bu dâvaların birlik üyelerinin hakemliği önünde münakaşa edilerek hal edileceği) mukabelesi ile karşılanmış, çok samimî ve geniş bir anlayış havası içinde geçen 2 saatlik görüşme neticesinde meslek istikbalinin 27 Mayıs ruhunun inancı içinde emniyet altına alınmış olduğu intibai hasıl olmuştur.

Son temaslarımızın blançosunu kaparken Millî Birlik Komitesinin ilgili komisyonunun gösterdikleri derin anlayış karşısında bahtiyarlık duyduğumuzu saygı ile arz ederiz.